Valiokunnan lausunto MmVL 9/2023 vp– E 32/2023 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Valtioneuvoston selvitys: EU:n kestävän rahoituksen taksonomian delegoidut asetukset

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston selvitys: EU:n kestävän rahoituksen taksonomian delegoidut asetukset (E 32/2023 vp): Asia on saapunut maa- ja metsätalousvaliokuntaan mahdollisia toimenpiteitä varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:
- neuvotteleva virkamies Milla Kouri, valtiovarainministeriö
- erityisasiantuntija Milja Keskinen, maa- ja metsätalousministeriö
- neuvotteleva virkamies Juha Roppola, maa- ja metsätalousministeriö
- erityisasiantuntija Siina Lepola-Lång, työ- ja elinkeinoministeriö
- johtava asiantuntija Emma Terämä, ympäristöministeriö
- johtaja Juha Ruippo, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
- asiantuntija Emil Lemström, Metsäteollisuus ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:
- Suomen Luontopaneeli
- Luonnonvarakeskus
- Suomen ympäristökeskus
- Sahateollisuus ry
- Suomen luonnonsuojeluliitto ry
- Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC ry

VALTIONEUVOSTON SELVITYS

Ehdotus

Komissio antoi delegoidut asetukset 27.6.2023, ja niiden hyväksymisperiodin päättymispäivä on 28.10.2023. Kysymyksessä ovat EU:n kestävän rahoituksen taksonomia-asetuksen ((EU) 2020/852) nojalla annettu ympäristöä koskeva delegoitu asetus ja voimassa olevaa ilmastoa koskevaa delegoitua asetusta muuttava delegoitu asetus.

Valmis
5.0

Jäsenvaltiot voivat neljän kuukauden kuluessa joko ilmoittaa hyväksyvänsä delegoidun säädöksen, vastustaa sitä tai pidättäytyä äänestämästä siitä. Delegoitua asetusta käsitellään kokonaisuutena, eikä sen sisältöä voi muuttaa. Jäsenvaltiot voivat vain ilmoittaa hyväksyvänsä tai hylkäävänsä asetuksen. Neljää kuukautta voidaan pidentää kahdella kuukaudella neuvoston päättäessä asiasta. Delegoidun säädöksen vastustamiseen tarvitaan neuvostossa vahvistettu määräenemmistö (20 jäsenmaata, joiden yhteenlaskettu väestö vastaa vähintään 65 prosenttia Euroopan unionin väestöstä). Mikäli vastustavaa vahvistettua määräenemmistöä ei synny, säädös tulee hyväksytyksi. Vastaavanlainen hyväksymisprosessi on käynnissä myös Euroopan parlamentissa.

Valtioneuvoston kanta

Suomi vastustaa komission delegoitujen asetusten hyväksymistä nykyisessä muodossaan. Suomi on suurimmaksi osaksi metsämaata, ja jo olemassa olevien taksonomian kriteerien myötä metsämaalle rakentamiselle kohdistuu korkeampi rahoituskustannus, joka nostaa kokonaiskustannuksia.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2020/852 kestävää sijoittamista helpottavasta kehyksestä eli niin sanottu taksonomia-asetus on ollut voimassa vuodesta 2020. Taksonomia-asetuksella luodaan luokitusjärjestelmä ympäristön kannalta kestävinä sijoituskohteina pidettäville taloudellisille toiminnoille. Asetuksen nojalla on annettu jo useita komission delegoituja asetuksia eri taloudellisten toimintojen teknisistä arviointikriteereistä. Näistä ilmastonmuutoksen hillintää ja ilmastonmuutokseen sopeutumista koskevien teknisten arviointikriteerien delegoitu asetus on ollut voimassa pisimpään, eli lähes kaksi vuotta. Valtioneuvosto on antanut syyskuussa 2023 eduskunnalle EU:n kestävää rahoitusta koskevaan sääntelyyn liittyen useita selvityksiä. Maa- ja metsätalousvaliokunta käsittelee erikseen valtioneuvoston selvitystä komission kestävää rahoitusta koskevasta tiedonannosta (E 33/2023 vp), ja keskittyy tässä lausunnossa EU:n taksonomian kestävän rahoituksen delegoituihin asetuksiin.

Komission antama taksonomian delegoitu säädöspaketti sisältää kaksi erillistä delegoitua asetusta: ympäristöä koskevan delegoidun asetuksen ja ilmastoa koskevan delegoidun asetuksen muutoksen. Delegoitu asetus tulee neljän kuukauden määräajassa hyväksytyksi, jos sitä ei vastusta neuvostossa vahvistettu määräenemmistö. Valtioneuvoston selvityksessä tarkoitettujen ympäristöä ja ilmastoa koskevien delegoitujen asetusten osalta neljän kuukauden määräaika päättyy 28.10.2023. Selvityksessä tarkoitettu komission antama ympäristöä koskeva delegoitu asetus ei arviointiryhmän raportista poiketen sisällä arviointikriteerejä maataloudelle, elintarvikkeiden ja juomien valmistukselle, metsätaloudelle eikä kalastukselle. Asetuksen luonnonsuojelua koskevan toiminnon pilaantumisen ehkäisyn lopulliset ei merkittävää haittaa -kriteerit sisältävät ehdon, että lannoitteiden käyttöä yleisesti tulisi minimoida. Aikaisemmissa versioissa lannan käytölle oli kielto, joka on poistunut lopullisista kriteereistä. Kiertotalouden kriteerien mukaan lanta on lannoituksessa tärkeä vaihtoehto lannoiteteollisuuden tuotteille. Maa- ja metsätalousvaliokunta korostaa, että taksonomian kriteereiden tulee olla keskenään johdonmukaisia, ja pitää lannan käytön kiellon poistumista kriteereistä tärkeänä.

Valiokunnan lausunto MmVL 9/2023 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunnan toimialan kannalta olennaisimmat kriteerit ympäristöä koskevassa asetuksessa koskisivat uusia rakennuksia kiertotalouden edistämistä koskevassa tavoitteessa. Ehdotetut kriteerit eivät mahdollista metsämaalle rakentamista taksonomian mukaan kestävästi. Kielto metsämaalle rakentamiselle ei ota huomioon Suomen kaltaisen metsävaltaisen maan olosuhteita eikä siten ole toteuttamiskelpoinen. Metsät peittävät yli 75 prosenttia Suomen maapinta-alasta, ja Suomi on suhteellisesti Euroopan metsäisin maa. Rakennetun maan osuus Suomen pinta-alasta on runsas 4 prosenttia, mutta osuus vaihtelee suuresti maan eri osissa. Yli puolet EU:n tiukasti suojeltujen metsien pinta-alasta on Suomessa. Valiokunta katsoo, että tuotantorakennusten rakentaminen metsämaalle ei aiheuta metsäkatoa tai vaaranna metsäluonnon monimuotoisuutta. Valtaosa metsäkadosta Suomessa aiheutuu liikenteeseen ja energian jakeluun liittyvästä rakentamisesta. Kiellolla rakentaa metsämaalle olisi ennalta arvioiden myös laajasti vaikutusta maaomaisuuden arvoon rakennuspaikkana, ja siten myös omaisuuden suojaan tavalla, joka ei täytä oikeasuhtaisuuden vaatimusta Suomen olosuhteissa. Rajoitus koskisi myös puurakentamista, vaikka puurakennus on pysyvä hiilivarasto. Kriteerit eivät näin ollen myöskään tue Suomen tavoitetta edistää puurakentamista.

Valiokunta toteaa, että samaan uusia rakennuksia koskevaan tavoitteeseen liittyvä peltomaita koskeva ei merkittävää haittaa -rajoitus on myös ongelmallinen. Rajoituksen yhteydessä viitataan LUCAS-seurantaan, jonka koealaverkosto on erittäin harva. Seuranta ei näin ollen tällä hetkellä tarjoa riittävän tarkkaa tietoa ja kriteereitä peltomaiden viljavuuden ja maanalaisen monimuotoisuuden määrittelyyn. Valiokunta pitää edellä esitetyn mukaisesti perusteltuna, että Suomi on valtioneuvoston kannan mukaisesti ilmoittanut vastustavansa delegoitujen asetusten hyväksymistä. Yleisesti ottaen delegoituja asetuksia tulisi välttää, jos puututaan jäsenmaan keskeisiin elinkeinotoiminnan edellytyksiin ja kansalaisten omaisuudensuojaan.

VALIOKUNNAN LAUSUNTO

Maa- ja metsätalousvaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan korostaen edellä esitettyjä näkökohtia.

Valiokunnan lausunto MmVL 9/2023 vp

Helsingissä 20.10.2023

puheenjohtaja Jenna Simula ps
jäsen Tiina Elo vihr
jäsen Ritva Elomaa ps
jäsen Veronika Honkasalo vas
jäsen Laura Huhtasaari ps
jäsen Janne Jukkola kok
jäsen Antti Kangas ps
jäsen Teemu Kinnari kok
jäsen Milla Lahdenperä kok
jäsen Anders Norrback r
jäsen Piritta Rantanen sd
jäsen Timo Suhonen sd
jäsen Paula Werning sd
jäsen Peter Östman kd

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Tuire Taina

Eriävä mielipide

Perustelut

Emme voi yhtyä valtioneuvoston kantaan, sillä se vastustaa taksonomian ympäristötavoitteita koskevaa delegoitua asetusta.

Valtioneuvoston perustelu delegoidun asetuksen vastustamiselle on rakentamista koskeva ei merkittävää haittaa -kriteeri, jonka mukaan metsämaalle sijoittuva uusi rakentaminen aiheuttaa merkittävää haittaa biologiselle monimuotoisuudelle. On epäjohdonmukaista, että valtioneuvosto vastustaa tätä kohtaa, sillä vastaavanlainen uusia rakennuksia koskeva määräys on jo voimassa ilmastotavoitteita koskevassa taksonomia-asetuksessa. Valtioneuvoston kanta on epälooginen, vaikka taksonomiasäädösten osalta pitäisi pyrkiä johdonmukaisuuteen ja selkeyteen.

Rakentamisen ympäristövaikutuksia on vähennettävä, jotta pääsemme ympäristöä koskeviin kansallisiin ja kansainvälisiin tavoitteisiin. Metsäkato ja metsäluonnon monimuotoisuuden väheneminen on todellisuutta myös Suomessa ja siksi metsän raivaamista rakentamiselle on syytä välttää. Taksonomia ei jatkossakaan estä metsämaalle rakentamista.

Jarruttamalla uuden kriteerikokonaisuuden etenemistä Suomi hankaloittaa niiden rahoitusalan toimijoiden sekä teollisten palveluyritysten asemaa, jotka hyötyvät selkeistä ja läpinäkyvistä kriteereistä kestävälle taloudelle. Katsomme, että Suomen edun mukaista olisi tukea delegoidun asetuksen hyväksymistä ja näin luoda kannustimia kestävyyttä tukeville toiminnoille, joita eri sektorit ovat Suomessa jo toteuttamassa.

Mielipide

Edellä olevan perusteella esitämme,

että suuri valiokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsinki 20.10.2023

Tiina Elo vihr
Veronika Honkasalo vas